

A hajléktalan emberek jogairól

A közösségi együttélés szabályai olyan jogokat és kötelezettségeket fogalmazznak meg, amelyek a közösség minden tagjára egyaránt vonatkoznak mindenfajta megkülönböztetés nélkül. Minden közösségen belül vannak olyanok, akik lakhatási problémákkal küzdenek, és olyanok is, akiknek nincsen otthonuk. Ők hajléktalan emberek, a közösségek hajlék nélkül élő tagjai, akik amellet, hogy betartják a szabályokat, arra is jogot formálhatnak, hogy speciális (hátrányos) helyzetüket a közösség vegye figyelembe a szabályok kialakításakor és végrehajtásakor.

A szabályozási, illetve jogalkalmazási hátrányok nyomozó jelenléte azonban mindennapos tapasztalat a hajléktalan emberek életében. A sérelmek nagy száma és gyakori előfordulása miatt az egyéni érdekérvényesítés támogatása egymagában nem elég hatékony eszköz a hajléktalan embereket jellemzően sújtó joghátrányok megszüntetésére, ezért szükség van általános érvényű, az esetleges negatív diszkriminációt megakadályozó szabályok bevezetésére is.

A jogszabályi környezet kialakítása a helyi közösségekben kialakult vélemények eredőjeként az állampolgárok felhatalmazása alapján történik. Emiatt gondoljuk úgy, hogy a joghátrányok és az esetleges negatív diszkrimináció a helyi közösségek probléma észlelésének, illetve a vélekedések összhangjának hiányából adódik. Ezért a társadalom kisebb csoportjaihoz, együtt élő közösségeihez akarunk fordulni, és olyan üzenetet közvetíteni feléjük, amelynek célja véleményük formálása, és ezen keresztül a jogszabályi környezet, a jogalkalmazás befolyásolása.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) lehetőséget ad a helyi önkormányzatok számára olyan rendeletek megalkotására,

amelyek meghatározzák a közösségi együttélés alapvető szabályait, ezek elmulasztásának jogkövetkezményeit, valamint az öngondoskodás és a közösségi feladatokban való részvétel szabályait. A felhatalmazás alapján megalkotott, a közösségi együttélés alapvető szabályait tartalmazó önkormányzati rendeletek gyakran nem vesznek tudomást a településen élő hajléktalan emberek speciális helyzetéről. Több önkormányzatnál megjelenik a közterület-használat korlátozása (pl. zöldfelületen kempingezés, ideiglenes szálláshely létesítése, utcabútor nem rendeltetésszerű használata), vagy a koldulás, a gyűjtögetés és hulladéktárolóból a hulladék kiszedésének tiltása is.

Ugyanakkor az az ősi erkölcsi szabály, amelyre a helyi magatartási szabályok megalkotását lehetővé tevő törvény (Mötv.) javaslata hivatkozik - („Ézért a Javaslatt olyan ősi etikai és jogi értékeket emel az alapvető rendelkezések szintjére, mint az öngondoskodás, az önfenntartó képesség erősítése, az együttműködés, a rendeltetésszerű joggyakorlás kötelezettsége, a joggal való visszaélés tilalma.”) - a bajba jutott emberek segítségét is előírja. Ez Magyarországon az Alaptörvény szövegében a közösségi feladatok ellátásához való hozzájárulás kötelezettségeként jelenik meg. Más irányból megjelenik a Büntető törvénykönyvben is, amely büntetni rendeli a segítségnyújtás elmulasztását.

Nem feledve, hogy a lakhatáshoz való jog alapvető jogként történő jogszabályi elismerése és feltételeinek biztosítása még előttünk álló feladat, ezen kiáltvány a segítségnyújtás ősi erkölcsi szabályának jogszabályba - önkormányzati rendeletbe - foglalására irányul, a közösség összetartására, és a közösség tagjainak egymás iránti felelősségére alapozva. Megalkotásának jogszabályi alapja az Alaptörvény és a Mötv. következő rendelkezései:

Magyarország Alaptörvénye:

O) cikk: Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.

Mötv.:

8. § (1) A helyi közösség tagjai a helyi önkormányzás alanyaként kötelesek:

- a) öngondoskodással enyhíteni a közösségre háruló terheket, képességeik és lehetőségeik szerint hozzájárulni a közösségi feladatok ellátásához;
- b) betartani és betartatni a közösségi együttélés alapvető szabályait.

143. § (4) Felhatalmazást kap a helyi önkormányzat képviselő-testülete, hogy rendeletben határozza meg:

- d) az öngondoskodás és a közösségi feladatok ellátásához való hozzájárulás, továbbá a közösségi együttélés alapvető szabályait, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeit;

A Menhely Alapítvány 3E program támogatója:

EGT és NORVÉG CIVIL
Támogatási Alap

EEA grants
norway grants

Ökotárs
Alapítvány

emnet

CFP
Kárpátok
Alapítvány

AUTONÓMIA
ALAPÍTVÁNY

3E elfogadás
előéletmentesség
esélyegyenlőség

Menhely Alapítvány „A Hajléktalan Emberek Esélyegyenlőségéért” program

E-mail: 3e@menhely.hu - www.menhely.hu - www.facebook.com/3e.menhely

Tel.: +361 266 1901 - Levelezési cím: 1082 Budapest, Baross utca 41.

Hajléktalanok
Jogvédő
Fóruma

Kiáltvány

A hajléktalan emberek jogairól

A közösség tagjaként minden hajléktalan embert megillet az a figyelem és törődés, amelyet a közösség tagjainak egymás iránt kell tanúsítaniuk. Baj, szükség esetén a segítségnyújtási kötelezettség akkor sem szűnik meg, nem tűr halasztást vagy nem függeszthető fel, ha a bajba jutott ember a szorult helyzetével egy időben (azzal összefüggésben vagy attól függetlenül) valamely cselekedetével a közösség normáit megsérti.

A közösség tagjaként a hajléktalan embereknek is joguk van ahhoz, hogy a közösség normáit sértő cselekedeteik megítélésekor a cselekmény elkövetésének körülményeit vizsgálják, és amennyiben ennek során bizonyítást nyer, hogy az szükséghelyzetben, vagy na-

gyobb baj elkerülése miatt történt, a szankcionálás a közösségi normák megsértésének általános szabályaitól eltérő elvek alapján történjen.

A közösségi együttélést szabályozó normákkal szembeni alapvető alkotmányos elvárás, hogy azok következetesek és ellentmondásmentesek legyenek. A közösség tagjainak így el kell fogadniuk, hogy a jogszabályban előírt öngondoskodási kötelezettség a mások által kidobott, feleslegessé vált tárgyak elvételével és újrahasznosításával járhat, vagy az önfenntartást kéregetéssel, gyűjtögetéssel lehet biztosítani. Ezért az öngondoskodás keretében végzett tevékenységek szankcionálása a közösségi normák kialakítása során nem elfogadható.

Javasoljuk, hogy a jogalkotó a közösségi együttélés szabályairól szóló rendeletek megalkotása során

- írja elő, hogy a közösség tagjai az adott helyzetben szükséges és elvárható segítséget adják meg egymásnak, függetlenül attól, hogy a közösség más tagjai a közösségi együttélés szabályait milyen mértékben képesek betartani. Amennyiben a közösség tagja segítségre szorul, a közösség más tagja nyújtson számára lehetőségeihez mérten segítséget
  - ha képes, akkor közvetlen segítségnyújtással,
  - ha nem képes, akkor jelzéssel a megfelelő szerv vagy személy felé.
- ne legyen tiltott magatartás a szabálysértést nem megvalósító néma koldulás, a gyűjtögetés és a közterületen található hulladéktárolókból, azok mellől olyan tárgyak elvétele, amelyekről tulajdonosa lemondott.
- a közterületek, zöldfelületek használatát szabályozó (rendeltetésellenes közterület-használat, közterület szennyezés, stb.) rendelkezések megsértése ne járjon szankcióval, amennyiben megállapítható, hogy a rendeltetésellenes használat az illető szükséghelyzetéből adódott, vagy élete vagy testi épsége megóvásának, vagy nagyobb baj elkerülésének szándéka vezette a tilalmazott magatartás tanúsítása során.

Javasoljuk továbbá, hogy a közösségi együttélés szabályairól szóló rendeletek alkalmazása ne legyen diszkriminatív, és a jogalkalmazó mérlegelje az adott személy - a közösség tagja - egyéni helyzetét.

Budapest, 2016. április

Menhely Alapítvány - Hajléktalan Emberek Jogvédő Fóruma